

Föreningen Gamla Carlsrona

Medlemsblad

Ritad av Sten Ljungerantz

Kaulskroniten

2:2000

Ett förhandstips!

Årsboken i år, århundradets första, blir för många något alldeles extra. Boken kommer som vanligt till julförsäljningen och skall i år handla om Ernst Alvik och Mörtsjöåsen.

Jag tror inte Mörtsjöåsen behöver någon närmare presentation och många i vår läsekrets har kanske rentav tillbringat något sommarlov på detta idrottsläger.

Skaparen av lägret, Ernst Alvik, var också en välkänd karlskronaprofil.

Många äldre, har säkert även haft honom som folkskollärare. Min egen far och hans tvillingbror, födda 1907, fanns med i Ernst Alviks första elevgrupp på Rosenfeldtskolan, och märkligt nog, fick jag, född 1938, de få år jag gick i denna folkskola, före övergången till läroverket, den då nytexaminerade sonen, Lennart Alvik, som lärare.

Material till boken fick vi, (skriver vi, då jag var med vid tillfället), taga emot av Ernst Alvik för åtskilliga år sedan. Det har sparats till ett bra tillfälle som nu, då föreningen är 55 år. Texten har granskats och förordet skrivits av den mycket kunniga styrelseledamoten i vår förening, Ingrid Yllenius, som själv varit verksam på Mörtsjöåsen.

Boken, innehåller stort bildmaterial och är en värdefull dokumentation av denna verksamhet under 1900-talet. En årsbok som jag varmt rekommenderar.

Redaktören

Hösten och vinterns aktiviteter se näst sista sidan!

Föreningen Gamla Carlsrona
Organisationsnummer 835000-3482

Postgiro 64 48 62-5
Bankgiro 387-1068

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlsrona, Nr 2, 2000
15:e årgången. Upplaga 4.500 ex. ISSN 0430-8433

Föreningen Gamla Carlsrona, Alamedan 11, 371 31 Karlskrona
Tfn: 0455-101 91 Telefonsvarare: 101 90

Redaktör:

Sten A. Petersson, Tobias väg, 370 22 Drottningsskär, tfn: 0455-33 94 27
För uppgifter i medlemsbladet ansvarar resp. författare.

Redaktören har ordet!

Det var en klar vacker morgon, den 29 mars, med solsken och 1,5 grader kallt. Himlen var blå och staden speglade sig i de glittrande vattnen, då jag åkte till jobbet med 7- färjan från Aspö.

Jag förmådde ändå inte njuta av morgonstunden, som jag brukar, för jag kände mig tung till sinnes. Det var morgonen efter årsmötet, mötet då Mats Mårtensson, efter 3 år som ordförande, lämnat sitt uppdrag.

Årsmötet valde Jan-Erik Jansson, som säkert har förmågan att leda styrelsen och föreningsarbetet, till hans efterträdare. Detta var ingen kupp av valberedningen, det vill jag betona, då man pratat med Mats, men överraskningsmomentet det innebar, för mig och för de båda yngsta i styrelsen, Emma Anbrand och Jesper Magnusson, som kom till mötet ovetande om ordförandeskiftet, blev jag upprörd över.

Mats äger stor personlighet och behärskar flera språk. Han var aldrig slätstruken eller rädd, och har visat sig mycket duglig, då det gällde att bevaka byggnadsärenden mm.

Jag vet att många äldre föreningsmedlemmar, även ledamöter, retat sig på hans personliga framtoning, som de upplevde som otillräckligt representativ, för att vara föreningens ordförande. Dock önskade tidigare ordföranden Lennart Kloog och författaren till senaste årsboken, Stig Larsson m. fl. att Mats Mårtensson skulle stanna på ordförandeposten. Då Mats kunde tänka sig fortsätta som ordförande, föranledde det votering, vilken utföll efter valberedningens förslag, till Jan-Erik Jansson fördel.

I Mats Mårtensson såg jag en ung, frisk fläkt, som behövdes, i en styrelse, där många är äldre. Personligen hade jag hoppats på, att han om några år, vilket vi även pratat om, skulle lämna ordförandeuppdraget för att ta över "mitt skötebarn", medlemsbladet.

Nu valde Mats, vilket jag väl förstår, även om jag finner det tråkigt, att helt lämna föreningsarbetet.

Jag vill här passa på att tacka honom för det arbete han lade ner på förra numret av Kaulskroniten – det första i 4-färg. Bladet som alltid är mycket uppskattat fick mer beröm än vanligt! Som en väntjänst åt mig personligen har Mats hjälpt till med layouten även för detta nummer.

I ilskan över att jag, med 25 år som ordinarie ledamot bakom mig i styrelsen, inte fått samma information som de övriga styrelseledamöterna, före mötet, erbjöd jag min plats, som redaktör, till förfogande. Nyvalde ordföranden framhöll då, att ingen skulle saknas mer, än jag, om jag gjorde verklighet av detta "hot", vilket applåderades av årsmötet.

Med denna varma uppmuntran i minnet, då vi påföljande vecka konsti-

tuerade oss i styrelsen, behöll jag, om än efter viss övertalan uppdraget, även om jag, ännu då jag nu mitt i sommaren skriver detta, känner att jag tappat en stor del av den gnista, jag genom åren haft för föreningen, som sedan länge varit en väsentlig del av mitt liv.

Som läsaren märker och min vana trogen, redovisar jag i denna min spalt, vad som skett på hemmafronten. Kanske blir det ibland, som här speglat av mina egna känslor och meningar, men det hoppas jag man har överseende med.

Mats avgång har kommenterats, negativt vinklat, i skriften "Mitt Karlskrona" nr 3 2000, vilken gått ut till alla hushåll i Karlskronaområdet.

I en artikel undertecknad Lennart Svensson, säger Mats, han inte ville stanna i en styrelse, som bara består av pensionerade socialdemokrater. Styrelsen har bemött artikeln i lokal press.

Visst består styrelsen av många pensionärer, men långt från alla. Dessutom vill jag med styrka betona, att det aldrig förekommer att det pratas politik i föreningen, och jag lovar, att så länge jag har något att säga till om där, vilket läsaren förstår i händelsen med Kloos utalande nedan, kommer det heller inte att ske. Vi är, och har alltid varit, helt opolitiska i våra uttalanden!

Blekinge Läns tidning hade en artikel 19/5 rubricerad: *En besviken Kloo lämnar efter 40 år*. Lennart Kloo uttalar här att han inte vill ha mer med föreningen att göra. Han anser att hans objektivitet i fråga om hotellbyggnation vid gasverkstomten ifrågasatts. Kloo menade också att föreningen varit utsatt för politiskt påtryck i frågan. Sanningen är den att jag i ett internt protokoll uttryckt risken, att frågan färgats för mycket av Kloos inställning, då han uttalat sig i tidningen, om byggnationen innan styrelsen behandlat ärendet.

Det är tråkigt att mista det stora historiska kunnande Kloo hade och var en tillgång för föreningen med, och vi hade gemensam syn på Mats Mårtenssons egenskaper.

Jag deltog aldrig vid den festliga invigningen av den nya föreningslokalen, inte på grund av ovanstående historia med ordförandebytet, är bäst att tillägga, utan eftersom jag den dagen var på hemväg efter tjänsteresa. Jag är faktiskt inte pensionär ännu på några år! Då jag inte var med, kan jag inte återge något, från denna högtidliga tilldragelse, här i spalten.

Jan-Erik Jansson, som jag nu vill välkomna till ordförandeskapet kommer att nämna om invigningen i sin spalt. Jan-Erik har bara suttit med i styrelsen något år, men många Karlskroniter känner honom väl från hans tidigare arbetsplats i Cityhallen.

Jan-Erik är en sann Kaulskronit, som känner varmt för sin stad, och dess unika historia.

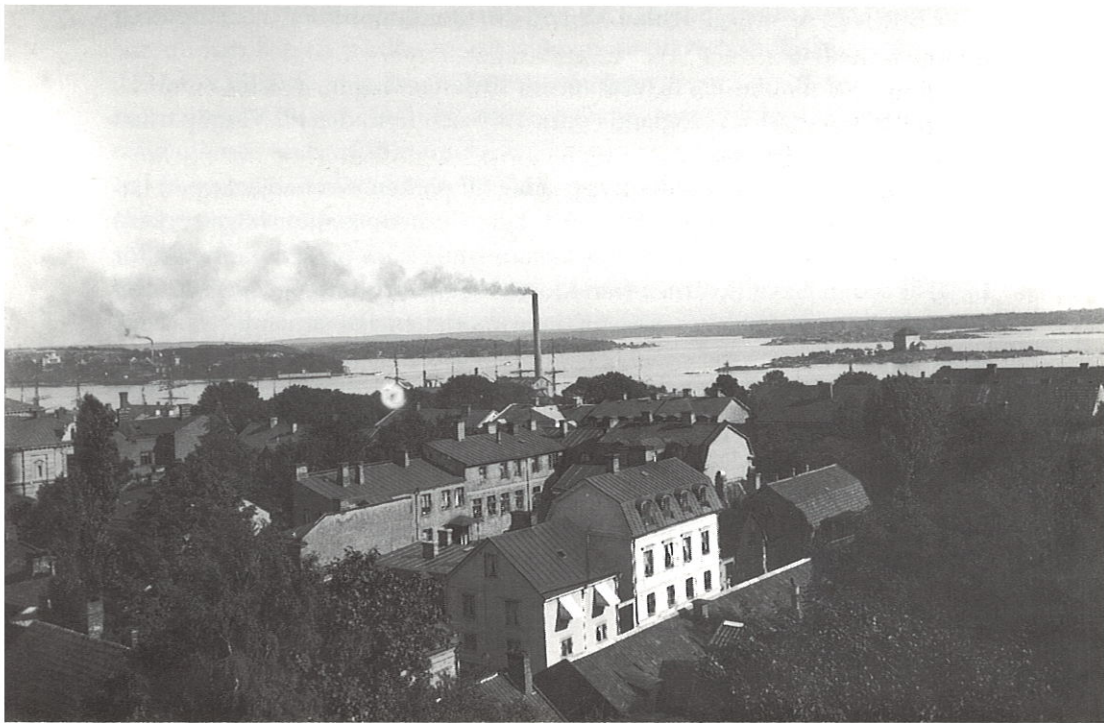
Vi får hoppas att han kan bli något av en "Janssons frestelse" som lockar nya, som tidigare, medlemmar till våra härliga lokaler vid Alamedan.

För att återgå till årsmötet tog Elisabeth Mattisson, under punkten övriga ärenden, upp önskemålet att styrelsen skall verka för Vämöparken, som har möjlighet komma in på EU:s lista Natura 2000.

Elisabeth minde även om att efter det att jag skrev i medlemsbladet (2:94), om den bortglömda minnesstenen över Göternas läger, har det snygats upp där.

Det beslöts enligt förslaget, och Jan-Erik Jansson lovade, att styrelsen skall göra en insats för parken.

Som led i detta, vill jag minna lite om Vämö, med risk att spalten här blir rekordlång. Jag vill börja med en bild, inte från parken, utan med en vy tagen från något hustak på Trossö, ut mot Vämö. Det är ett fotografi av C.A. Månsson, från tidigt 1900-tal. Vid hamnen ser vi masterna från kofferdfartygen och tobaksfabrikens rykande skorsten. Längst till vänster i bilden ser vi läroverket som då endast hade två våningar. Ute vid Saltsjöbaden ses Tyska Bryggaregården med disponentvillan (Synvillan) och vid badhuset ligger en av de ångbåtar, som trafikerade linjen Tallebryggan – Vämö. Denna del av Vämö kallades ofta Tallet.

Här låg 43 timmermansstugor, som redan efter några år flyttades till Västerudden, då Örlogsvarvet under mitten 1680-talet definitivt flyttades till sin nuvarande plats.

Kallbadhuset uppfördes vid tiden kring förra sekelskiftet av AB Karlskrona Saltsjöbads kallbadsinrättning och ersatte en tidigare anläggning här. Slakthuset hade ännu inte planerats och vattnet var tämligen rent och ångbåtarna trafikerade regelbundet.

Badhuset var uppdelat i två avdelningar och hade en konditoriserivering i glasveranda. Staden hade från 1917 övertagit rörelsen och 1925 byggdes den om, med hopptorn och banor, med för tävling stadgeenliga mått.

När simstadion på Saltö färdigställdes i början 1940-talet, hade denna gamla byggnad på pålkonstruktion, tjänat ut.

Vid en hembygdsfest 1908 på Skåningaslätten, tog grosshandlaren Gustaf Quiding upp tanken på en folkpark, rymmande minnen från äldre tider. En kommitté tillsattes och i januari 1910 höll den nybildade Föreningen Wämöparken sitt första styrelsesammanträde.

Den 10 juni 1910 hölls invigningen av parken och till den festligheten uppfördes entrén, dansbana, kaffestugan och Krutvikens gästgivaregård.

Den senare har åtskilliga gånger restaurerats och tillbyggt, men i taket i gamla salen, med stads- och häradsvapnen, finns 1910 års styrelseledamöters initialer, utförda av dekorationsmålaren Anton Sjöberg. Samma konstnär har utfört målningarna i kaffestugan.

Den 10 juni 1929 avtäcktes minnesstenen över Gustaf Quiding, (f.1858 d.1927, se Nils Almbergs artikel Nr.1:95 om Quiding) utförd av skulptören Conrad Carlman.

I parken står Bautastenen, med vers ur Blekingesången, av lektor C. M U. Eggerts. Stenen restes i Hoglands park 1908 och flyttades till Wämöparken 1945.

1911-1954 flyttades 12 äldre byggnader till parken. Grenadjärtorpet, Ladugården, Lars Petterstugan från 1600-talet (från Holje, Jämshögs socken) med en intilliggande ladugård från Johannishus, som tyvärr brann ned för 15-tal år sedan. Skvaltkvarnen från Mörtön i Rödeby flyttades hit 1912. Det är okänt hur gammal kvarnen är, men modellen har använts i Sverige sedan 1200-talet.

Väderkvarnen, "Mor Mias kvarn", från Jämjö, torpstuga med lada samt Hjortsberga prästgård från 1727. (Flyttad hit 1941). Från Pantarholmen och kvarteret Raab, flyttades 1927 en 1700-talsstuga, kallad Pantarholmsstugan. Vega Svens stuga flyttades 1954 från Västerudden, liksom OW:s stuga (uppkallad efter legendariske rektorn O W Andersson, död 1964), som haft sitt föräldrahem här.

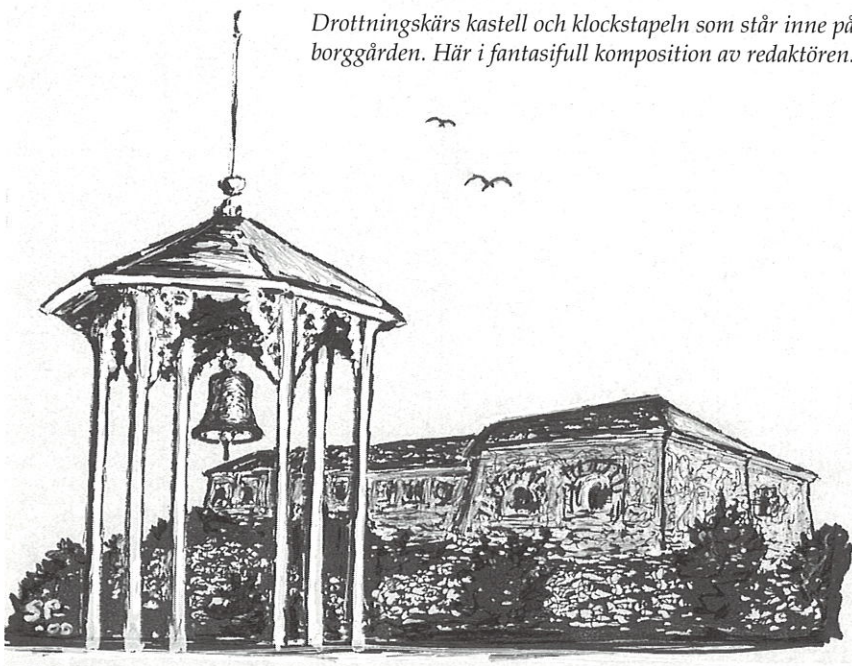
Jag skulle kunna berätta mera ingående om detta, men vill här bara väcka intresset för de upplevelser, denna park kan ge, utöver den underbara naturen.

Jag hoppas alla våra medlemmar och andra skall hjälpa oss, att kunna behålla denna park levande, men ändå fri från modern bebyggelse, då man nu letar efter nya områden, för villor och lägenheter, åt datafolket.

Vid sammanträde med styrelsen som hölls 7/6, i Drottningkärs kastell, (på min sedan årsskiftet 81/82 älskade hemö Aspö) som just nu genomgår stora förändringar, för att helt återställas som det var på 1600-talet då det byggdes, diskuterades möjligheten att göra ett tillägg till stadgarna. Ändring av föreningsstadgarna fordrar två på varandra följande årsmöten. Tillägget däremot skulle, efter en gammal önskan från mig själv, innebära att några ledamöter väljes för två år i sänder, vilket är vanligt i annan föreningsverksamhet. Detta skulle då förhindra att en hel styrelse skingras vid samma tillfälle, och ge större trygghet i verksamheten.

Styrelsen beslöt om detta tillägg, och om att förelägga valberedningen, att de 4 första valda ledamöterna vid senaste årsmötet, om ingen avsägning från dessa sker, vid nästa årsmöte väljes på två år. Dessa ledamöter är

Drottningkärs kastell och klockstapeln som står inne på borggården. Här i fantasifull komposition av redaktören.

v. ordf. Göran Mårtensson, redaktör o protokollförare Sten A. Petersson, Åke Nordin och Gun Ekedal.

En tråkig sak i Karlskrona jag vill avsluta med, är indragningen av KA2. Karlskrona har visserligen hängt med i utvecklingen och blivit något av en IT-stad, men för oss gamla Kaulskroniter, är det den militära/marina anknytningen som präglar staden sedan tillblivelsen.

Jag vill hedra kustartilleriet på något vis, och slutar därför med en bild, som visar högvakten i kustartilleribygnaden vid Vallgatan. Min morfar C. O. Mehrén tjänstgjorde som vaktchef här och min mamma har berättat, att hon som flicka ibland, var här och lämnade mat till honom.

KA2 flyttade ju sedermera till Gräsvik (där många av oss i likhet med mig, om inte annat, har många minnen av Dansrotundan) för att slutligen bygga ett nytt, modernt regemente i Rosenholm. Min äldste son Örjan, mediaproducent och högskolelärare i Kalmar, gjorde sin värnplikt där.

Eder Sten A. Petersson

Alfred Johanssons bageri

Av Sten A. Petersson

Sedan många år tillbaka är jag bekant med bagarmästaren Evald Eklöf, son till bagarmästare Alfred Johansson – namnet som förknippas med den smått legendariska "ankarstocken". Eklöf är Evalds moders flicknamn. Då Evald bett mig skriva något för medlemsbladet om firman vill jag gärna göra honom till viljes medan han ännu finns i livet. Evald har som underlag lånat mig en del litteratur och bildmaterial men jag vill börja med en egen bild, tagen 12/8 1972. Denna bild äger sydländsk charm i all sin enkelhet. De båda äldre fastigheterna med valvet som leder in till den inre bagaregården och tvätten som hänger på tork mellan husen samt inte minst den glasade utbyggnad, som Evald kallar "gubben Kindgrens dass" då den byggts för att inrymma en torrclousette.

Bageriet anlades redan 1758 av Anthon Butth som då erhöll rättighet driva bagerirörelse i fastigheten vid västra Amiralitetsgatan. 1789 övertog bagaremästaren Andreas Kindgren rörelsen, vilken förblev i dennes släkt fram till 1903, då bageriet inköptes av Alfred Johansson. 1904 inköptes även fastigheten av Johansson.

Bagaremästare Alfred Johansson

Fastigheten hade den äldsta obrutna bageritraditionen i Karlskrona.

Då firman 1 juni 1953 50-års jubilerade sysselsatte man 30 personer och var stadens största bagerirörelse.

Alfred Johansson hade innan han övertog firman praktiserat i yrket under fem år här, hos Kindgren.

Han kom till Örlogstaden redan som 18-årig från Kristvalla församling i Kalmar län, där han fötts 1880 (d 1959).

Efter fadern Alfred övertogs bageriet av sönerna Karl-Ivan och Evald vilka varit delägare i företaget.

Affärsrörelsen omfattade såväl bageri som konditori.

Åren 1912-1913 utvidgades bageriet och affärslokalen moderniserades samtidigt.

Det var den stegrade om-sättningen och efterfrågan på grovt matbröd som bidrog till detta. I bageri och affär sysselsattes ett 20-tal personer (enl. verket svenskt näringsliv i ord och bild 1928).

Alfred Johanssons
Spisbröds- & Knäckebröds-Ångbageri
KARLSKRONA
Vestra Amiralitetsgatan 7
Rikstelefon 445. Rikstelefon 445.

När Alfred Johansson övertog firman var arbetsförhållandena annorlunda mot dagens.

75-80 timmar i veckan för gesällerna och ännu längre för lärlingarna som hade 5 kronor i veckan i lön efter 2 års lära, och 7 kronor i veckan för mat och logi.

Före 1898 hade de haft kosthåll hos mästarna men förhållandena ändrades då så att kontant ersättning utgick mot de tidigare naturaförmånerna.

MASTAR BREV
MED STÖD AV KUNGLIGA MAJTS
KUNGÖRELSE AV DEN
11 OKT 1940 TILLDELAT
KARL-IVAN EKLOF
VILKEN ENLIGT FAST-
STÄLLDA BESTÄMMELSER
STYRKT SIG ÅGA BEHÖRIG
KOMPETENS I
Bagaryrket
STOCKHOLM DEN 16 JAN 1945
SVERIGES HANTVERKS- OCH
SMÅINDUSTRIORGANISATION
Karl-Ivan Eklof
Juvenius

MASTAR BREV
MED STÖD AV KUNGLIGA MAJTS
KUNGÖRELSE AV DEN
11 OKT 1940 TILLDELAT
EVALD EKLOF
VILKEN ENLIGT FAST-
STÄLLDA BESTÄMMELSER
STYRKT SIG ÅGA BEHÖRIG
KOMPETENS I
Bagaryrket
STOCKHOLM DEN 16 JAN 1945
SVERIGES HANTVERKS- OCH
SMÅINDUSTRIORGANISATION
Evald Eklof
Juvenius

Samtidigt – alltså 1898 – reglerades arbetstiden till 12 timmar om dygnet, fredag och lördag undantagna, då arbetstiden tilläts utsträckt till 15 timmar (totalt 78 timmar per vecka).

Arbetet i bageriet påbörjades vid åttatiden på kvällen med tillsättandet av "raskdegen", en mindre deg till jäst.

Kl. 10 på kvällen började verkliga arbetet med degen och påfyrandet av ugnarna. En lärling vaktade och skötte elden och hade uppdraget väcka gesällerna som tilläts en vilorast inom bageriet, oftast på golvet eller på ett tomt arbetsbord medan degen jäste färdigt.

Först en bra bit in på förmiddagen var bakningen avklarad och då skulle alla skorpor skäras och torkas.

På eftermiddagen var dagens arbete slut, men för lärlingen kunde det ändå innebära att hjälpa "mäster" lossa mjöl, eller lasta spannmål. På de större bagerierna köpte bagaremästarna vanligtvis själva sitt spannmål och lät förmåla detta.

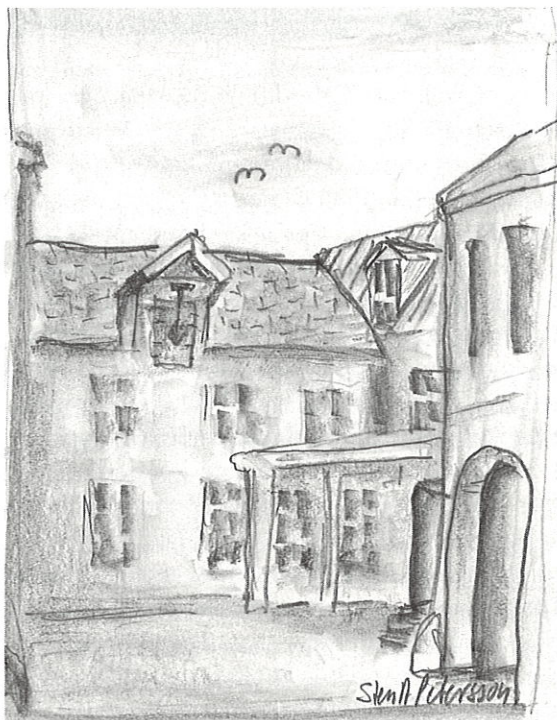
Då Alfred Johansson 1903 övertog rörelsen efter Kindgrens sterbhus fanns en stenugn med 20 plåtar. Vid 50-års jubileet 1953 fanns ugnar med tillsammans 154 plåtar.

Ägareförteckning över gården:

Bagaremästare Anton Butth	1758-1789
-"- Andreas Kindgren	1789-1819
Andreas Kindgrens änka Fredrika Juliana f. Mendling	1819-1821
Bagarmästare Fredrik Edvard Kindgren	1821-1832
F E Kindgrens änka, Christina Dorothea född Ruths	1832-1857
Bagarmästare Johan Valdemar Kindgren	1857-1903
Bagarmästare Alfred Johansson	1903 -1973
med söner Karl-Ivan Eklöf från 1929 och Evald Eklöf från 1934.	

Denna i dag försvunna gård (riven 1973) rymde från stadens tillblivelse en kontinuerlig bagaretradition med många anknytningar och förgreningar till de mest kända bagarfamiljerna. Anton Butth var för att återgå till början son till bagaremästaren Antonius Butth den förste kände åldermannen i bagarämbetet i Karlskrona och också en av stadens första borgare. Hans mor Petronella Lychou tillhörde en riksbekant bagarsläkt. Andreas Kindgrens hustru var som nämnts ovan född Mendling, hon var dotter till bagarmästaren Carl Mendling vid Fisktorget i Karlskrona. Genom släktskapet blev Kindgren också släkt med bagarna Aspegren av vilka inte mindre än 7 på varandra följande medlemmar från 1700-talets början var bagaremästare vid det kända Kronobageriet på Stumholmen i Karlskrona, till vilken syssla de hade fideikommissbrev.

*Inne på bagaregården –
kolteckning,
Sten A. Petersson*

Fredrik Edvard Kindgrens hustru Christina Dorothea var född Ruths och dotter till bagaremästaren Johan Erik Ruths (Ruths bageriet fanns länge i Karlskrona, även det) vars maka Anna Maria f. Grau var dotter till bagaremästaren Johan Justus Grau i Karlskrona. Evald Eklöf och Karl- Ivan Eklöf blev de sista att utverka yrket i den gamla bagerigården.

Båda har verkat i föreningen Gamla Carlsrona. Evald som revisor och Karl-Ivan som styrelseledamot. Karl-Ivan är tyvärr borta men jag vill avsluta denna korta berättelse om det välkända bageriet med ett lite personligt minne av honom och av en sensommarkväll på 1970- talet, i hans fantastiska villa, Silleboda. Jag hade cycklat dit från Bergåsa, där jag bodde på den tiden, tillsammans med vännen Erik Langemark, även han bergåsabo. Karl-Ivan hade bjudit in oss att sitta och prata. Vi avnjöt först kvällen på altanen, med otrolig utsikt och god förtäring och satt därefter och pratade om staden, och personligheter där, till långt in på småtimmarna i vinkällaren under huset. Karl-Ivan var en mycket underhållande att lyssna på och Langemark oerhört kunnig. Det är två äldre vänner jag saknar mycket. Jag fick den kvällen, för första gången, höra bagerigårdens fantastiska historia, den som jag här, efter Evalds önskemål, just försökt återberätta för Er, och som jag hoppas, gett en stunds intressant Karlskronahistoria.

Ordförande har ordet.

Det blev förändring på ordförandeposten i Föreningen gamla Carlsclrona på årsmötet 28 mars 2000. Jag, Jan-Erik Jansson blev då vald till ny ordförande.

Jag är karlskronit, född på arklmästargatan 44 i kvarteret Wachtmeister. En fin gammal gård som inte längre finns. Denna gård är numera parkeringsplats. 44.an ägdes av snickarmästare August Svensson. På gården fanns en underbar trädgård med lusthus, fruktträd, lövträd och blommor. I de två bersåerna fanns det plats för många trevliga kaffestunder. Trädgården var mycket välskött av värden, som jag upplevde som en mycket snäll och duktig person.

Min skoltid var åtta år i folkskola. Magister Sven-Öjvind Swahn, bildare av FGC, var min lärare. Av honom fick vi mycket kunskap om karlskronas historia och kulturarv. När föreningen gamla Carlsclrona var nybildad minns jag att det var livlig aktivitet kring frågor som var angelägna för föreningen. Magister Swahn gav oss tillfälle att medverka i radioutsändningar som handlade om Karlskrona historia.

Under femtio års arbete i KBS-butiker och ICA-butiker har jag hjälpt tusentals Karlskronabor med köttvaror.

Att få spela handboll i IFK Karlskrona var en önskan när man satt uppe på ribbstolarna i Sparre. Senare fick jag denna önskan uppfylld och mina år som aktiv handbollsspelare har gett mig mycket glädje och många fina minnen.

Känslan för ett kulturengagemang kan vara olika. Jag menar att det är viktigt att en stor förening har mångfald och det är angeläget att en styrelse består av personer med kunskap på många olika områden. Den styrelse vi nu har är väl sammansatt med tretton män och kvinnor. Alla har ambitioner att samarbeta och ha det trevligt tillsammans. Vi trivs utmärkt i de nya lokalerna som föreningen hyr på Alamedan 11. Huset är nästan trehundra år och har en vacker trädgård med ett gammalt lusthus. I lokalen kan vi erbjuda våra medlemmar trevlig miljö. Stor sal, bibliotek, butik, kontor och fint kök ger föreningen möjlighet att ta emot många besökare. Handikapphiss till lokalen finns tillgänglig. Föreningen ska nu skapa den hembygds-känsla som lyfts med Karlskronas stora värdsarvsansvar. I föreningen finns det medlemmar med mycket stor kunskap. Dessa personer kan styrelsen kontakta omedelbart när en fråga kräver viss kompetens. Även kompetens utanför föreningen kan behövas i vissa frågor.

KA-2 oktetten under ledning av Arne Melin.

Foto: Gunnar Ekström

Sven-Olof Bergström överlämnar gåva till föreningens nye ordförande, Jan-Eric Jansson. Föreningen Gamla Carlsclrona sätter stort värde på denna gåva, ett av Bergströms vackra konstverk med Karlskronamotiv.

Gäster vid invigningen den 9 april 2000 av de nya lokalerna på Alamedan 11.

Med på bilden är den nya styrelsen i Föreningen Gamla Carlsclrona. Fr höger Gun Ekedahl, Åke Nordin, Wanja Magnusson, Emma Anbrand, Rolf Andersson, Ingrid Yllenius, Göran Mårtensson, Gunilla Wirbrand, Jan-Eric Jansson och Kerstin Petersson. Barbro Lind, Jesper Magnusson och Sten A Petersson saknas på bilden.

När världen krymper och avstånden blir mindre kan man undra om ungdomar som får mycket kunskap via TV och datorer glömmer sin hembygds känsla. Jag tror att rotkänslan och behov av sitt ursprung även i fortsättningen kommer att vara mycket betydelsefullt.

Föreningen Gamla Carlskrona vill då gärna vara till tjänst. Ring eller skriv till oss! "FGC har till uppgift att sammanföra personer med intresse för Karlskrona". (citat från del av FGC:s stadgar.)

Vid den fina invigningen av de nya lokalerna 9:e april fick vi ta emot många lyckönskningar och blommor. Det värmdes att ta emot den fina tavlan som Sven-Olof Bergström hade med sig som gåva till föreningen. Innvigningsdagen inleddes med hissning av "vår flagga". Vi hade dukat med förfriskning till våra gäster. KA2-oktetten stod för underhållningen. De särskilt inbjudna gästerna kom klockan 11 och alla våra övriga gäster kom klockan 12. Huset blev snabbt fullt. Så var ögonblicket inne att inviga föreningslokalen som fastställdes med ringning i vår fina skeppsklocka som hängde vid sidan av Sven-Öjvind Swahns porträtt. Skeppsklockan fick användas flera gånger på invigningsdagen då föreningen fick många nya medlemmar. Som föreningstraditionen bjuder ringer vi in alla nya medlemmar.

VÄNLIGA HÄLSNINGAR
JAN-ERIK JANSSON

SPECIALUTGÅVA!

Tillfälle för våra samlare.

Föreningen har tryckt om årsbok 1992, Resor till Karlskrona 1750–1860, i en begränsad utgåva.

Normalt trycker vi aldrig om våra utgåvor sedan de sålts slut, men i detta speciella fall, är det efter önskemål av biblioteket, som med anledning av världsarvet, ville representera Karlskrona, med denna unika bok, bestående av elva reseberättelser, samlade och översatta av Torsten Samzelius, på biblioteksmässan i Göteborg, år 2000.

Boken ges ut med samma innehåll men annat yttre utseende.

1:sta majreveljen i Karlskrona år 2000

av Lasse Sjöberg

I örlogsstaden sken solen denna första morgon i månaden maj. Redan 06.30 började de första trogna entusiasterna samlas i små grupper utanför musikårens lokaler på f.d. bataljon af Sparre. Ett naturligt samtalsämne en sådan här morgon är förutom vädret, hur många reveljer man har varit med om. Nestorn denna dag är Per Rostin med 73 marscherade reveljer.

Några minuter innan klockan slår 7 kommer musikerna ut, med blänkande instrument och det allra säkraste vårtecknet i en örlogsstad, vita mösskapell. Fyra takters inslag i trummorna och Frans Ferdinand Heimdahls "Revelj på 1:sta maj" ljuder för första gången denna morgon. Marinens Musikkår marscherar iväg, tätt följd av en skara som under en civiliserad oordning drar genom Karlskronas gator. Nästa marsch är Karlskrona Kustartilleriregementes marsch. Vid varje gathörn strömmar det till fler deltagare i årets revelj.

Under hela marschvägen delar medlemmar i landets största hembygdsförening "Gamla Carlskrona" ut vykort till minne av årets revelj. I år är det 20-års jubileum för utdelning av dessa vykort med teckningar av Sven-Olof Bergström och texter av Bert Svanstein.

När vi når Karlskronavarvet och 17:s port, är det dags för Gustaf Sundells marsch "Mot ljusare tider". Vi är på väg mot Björkholmen, där byalaget på bästa vasaloppsmanér serverar alla deltagare varm och närande blåbärssoppa. Vi är nu uppe i c:a 700 morgonpigga "reveljare" som med raska steg når matkontrollen bland björkholmsstugorna.

Efter en välbehövlig rast och en stunds minglande bland blåbärssörplande karlskroniter och utsocknes folk, är det dags för uppställning. En av de gamla rariteterna, klarinettisten Ivan Wedeborgs marscharrangemang av de två vårmelodierna "Sköna maj välkommen" och "Din vår är Min vår" spelades. Med flaggtrumslagare Lars-Johan Svensson i täten går vi sedan mot Gröna Gången och af Chapmans chefsboställe.

Här möts vi av marinkommandochefen Bo Wrangers vårhälsning till alla reveljdeltagare. Marinens Musikkårs "blandade manskör" framför körklassikerna "Vintern rasat ut" och "Glad såsom fågeln". Avslutande marsch denna reveljmorgon blir Viktor Widqvist "Sydkustens marinkommandos marsch". Denna dags tidiga motionsrunda avslutas med att alla medverkande som kommit till Gröna Gången bjuds på kaffe och bulle.

Vad är det som gör att man går upp jättetidigt en dag då de flesta

Foto: Peter Nilsson.

människor i vårt land sussar som skönast i den goa varma sängen? Varför går man upp för att lyssna till Marinens Musikkår klockan 7 på morgonen när den spelar Heimdahls gamla revejlmarsch? Varför gör man detta år efter år?

Kanske är det musiken, vårhälsningen, blåbärssoppa, kaffet och bullarna. Helt säkert är att man fullföljer en gammal tradition, för i Karlskrona har alla del i det arv som utgör den levande örlogsstaden.

Staden på FN:s världsarvslista.

*Gau pau reveljen de e vaur i Kaulskrona för gammal o oung!
Tuschteckning – Sten A.Petersson*

På följande sidor berättar Alf Fredriksson om Göta Lejon, vilket föranleder mig skriva till några rader, om detta historiska område.

Kronan var en stor husbyggare på stora Björkholmens södra del.

Alltsedan grundläggandet av varvet, på sin nuvarande plats, tillhörde denna del av ön varvsområdet, och alldeles under den skans, som fått det stolta namnet Göta Lejon, uppfördes redan i stadens första decennium, de s.k. sjukhusbarackerna.

Den större av dessa byggdes vid "Sundsmarens" strandlinje, med dörrarna åt vattnet, så att man från flottans barkasser, lätt kunde bära in de sjuka. Till en av övriga byggnader som uppfördes, förlades nu Amiralitetsapoteket, som efter skansen fick namnet Göta Lejon. Namnet kom sedan att följa detta apotek, då det vid 1700-talets början flyttades, till Ronnebygatan, och i senare tid, till Stortorget 2, för att slutligen erhålla sin nuvarande plats vid Landbrogatan.

Intill sjukhusbarackerna anlades en begravningsplats, vilken jag berättat om i min dokumentation, i medlemsbladet 2:94 och 1:95, över begravningsväsendet.

Amiralitetsmedicus Johan Rothman erhöll 1680 fullmakt på sitt ämbete och var den som organiserade och planlade detta sjukhus. Efter Rothman utnämndes 1695 assessorn Johan Gottskalk Tranéus som år 1699 fick tillstånd anlägga en anatomikammare här.

Sjukvården inom flottan och staden, anlades först här, tack vare generalamiralen Hans Wachtmeister, som förutom sjukhusbarackerna, låtit uppföra ett badhus. Man hade vid denna tid även upptäckt en surbrunn i staden, där Amiralitetsskolans skolgård sedermera anlades. Då Tranéus avled 1718, blev professorn Lars Braunerskiöld hans efterträdare, och efter honom år 1729, dr Hans Roslin, fader till den mycket berömde konstnären Alexander Roslin.

Den siste som ansvarade för de gamla timmerbarackerna var Johan Fjellström, från 1737.

Den 10 januari 1764 förflyttades hela sjukhusvården till bastion Aurora, vid Kungsbron.

Enligt Amiralitetskollegii förteckning, 1697, fanns på Björkholmen: 1 barackhus av timmer, apotek, mönstringshus för fältskärarna, att förbinda uti, samt ett hus med två badstugor och en kammare till de badande och kurerande, gemensamt benämnda Amiralitetsbarackerna.

Redaktören.

Skansen Göta Lejon med fängelsebyggnaderna som revs i juni 1969 - "Sjötomten"

GAMLA FÄNGELSET.

Barn och ungdomsminnen av Allan Fredriksson

Det var med ett igenkännande leende jag tog del av en artikel om Gamla Fängelset i Kaulskroniten 2/90. Artikelförfattarinnan och jag har i stort sett samma minnen därifrån. Jag vill bara komplettera dessa minnen sedda från manligt perspektiv, vilket föranleder mig att bidra med mitt lilla alster.

Jag är sålunda född (1928) och uppvuxen på nämnda ställe, och eftersom endast "pillemasare" fick bo där, och då skrivaren av dessa rader är född där, var alltså min far en sådan.

Det var med blandade känslor vi flyttade därifrån 1944, men eftersom min far då gick i pension från varvet, fick man inte bo kvar.

Huset, förmodligen stadens största hyreshus på den tiden, var omgivet av den s.k. fängelsemuren, som enligt uppgift byggdes av ryska krigsfångar, (ett gediget arbete) och huset tjänstgjorde då som fängelse, därav namnet.

Utanför västra muren fanns en ganska stor tomt som kallades "Sjötomten" gränsande till havet.

Segeln sätts på Saltö.

Mitt emot låg Saltö utkik, där kappseglingar ägde rum varje söndag. Sjötomten var av naturliga skäl den mest frekventerade lekplatsen. Här fanns bl.a. en fotbollsplan, ganska liten. Det blev allt som oftast att hämta bollelandet i det våta elementet, men det var inget problem, vi hade nämligen en hel armada av egenhändigt tillverkade flottor som i huvudsak användes till att landstiga på Saltö med när vi låg i "krig" med saltögrabbarna.

Det kunde bli rejäla sjöslag, men konstigt nog hände inget drastiskt med tanke på beväpningen, som uteslutande var pilbågar, med spikar i pilarna. Simkunnigheten var också under all kritik, att ingen drunknade under dessa "övningar" är och förblir ett under...

Vi hade också ett "inbördeskrig". Det var mellan fångelsegrabbarna och björkholmsgrabbarna utanför muren. Vi hade ett strategiskt bra läge, vi stängde bara portarna och var på så sätt en helt ointaglig fästning. Vad tanterna sade som skulle iväg och handla, är en annan historia, men är säkert preskriberat nu. Nu har vi slutit fred!

Det där med att leka krig antar jag är någon form av revirtänkande, som börjar redan i unga år. Tyvärr fortsätter detta tänkande för somliga även i vuxen ålder, då i mera allvarliga sammanhang.

En annan lekplats var vinden i stora huset, (utan vicevärdens tillstånd) i synnerhet under kriget, då den var belagd med soldater, uppmonterade kulsprutor på taket, mörkläggning av fönster och till och med cyklar.

Snacka om spänning då flygplan dundrade över oss, strålkastare lyste upp himlen, luftvärn i full aktion in på knutarna, larmen tjuter, men vi var så unga så vi förstod inte vidden av det hela.

Ytterligare en lekplats var de s.k. visthusbodarna där jag särskilt minns Folke Andreasson som hade en liten verkstad där han stoppade om möbler. Det var ett tillhåll för oss barn där vi tittade på, men skall sanningen fram, så var det nog inte intresset så stort för möbelstoppning, utan mer för att se hur länge han stod ut med oss. Det var ju inte bara lek som gällde då, utan när man kom upp i ålder och kunde hantera en cykel, var det bara att söka jobb som springschas, det enda arbete som stod till buds.

Under den karriären hann jag med Skokompaniet, A. J. Anderssons, Alfred Johanssons och Blekinge Läns Tidning,

För karlskronakillarna var nog Alfred Johanssons den störste arbetsgivaren (och jobbige). Att på trehjulig transportera brödlådor, till alla mjölkaffärer och övriga butiker, var – med tanke på alla dessa backar som finns i denna stad – verkligen kämpigt.

Detta konstnärligt komponerade fotografi är taget av Karlskronavarvets nyligen pensionerade fotograf Lennart Bergquist. Det togs samtidigt (11 juni 1969) som bilden på sidan 22 i förra Kaulskroniten (1:2000) vilken också förevisat rivningen av Göta Lejon. Maskinen på bilden är en av Carl E. Lindwalls lingrävare; en Landsverk med delar från Buckeye. Cykeln är dock original. Stig Larsons arkiv.

När det var som allra varmast, hade vi en oas, i form av Sellfrid Johanssons Bryggeri på Hantverkaregatan.

Där fanns en sval skön källarelokal, där vi träffades och pimplade svagdricka.

Det kunde då hända att hela Alfred Johanssons arsenal av trehjulingar stod parkerade utanför.

Var handlade man på den tiden? Jo, Fiskbron med dessa käcka fiskaregummor, Saluhallen med sina kött och grönsaksdiskar var en upplevelse. Minnen som sitter väl förankrade. Tyvärr finns inte denna fina byggnad kvar, den hade säkert prytt sin plats. Vi hade också Johanssons speceriaffär. På Björkholmen fanns Weststrings som var mest populär bland oss barn, för

där kunde man köpa för två öre blandade karameller! Vi hade också Thomssons speceriaffär. Vidare hade vi en mjölkbutik, strax utanför muren.

Roligast var dock när man som liten knatte fick följa med sin mor till Fiskbron och handla och kunde höra dessa fiskaregummor säga: "Skau de va nåra sillar i da, frun?" Varje kund hade "sin" fiskaregumma, men ändå försökte de andra övertyga kunderna att just deras varor var bäst! Vi hade också andra inköpsställen, det var när bönderna kom om lördagarna med häst och vagn och saluförde grönsaker, potatis och ved. Då kunde man ibland få sitta upp på hästryggen. Gissa om det blev uppskattat!

Fiskade gjorde vi naturligtvis. Sjötomtens två bryggor var som gjorda för detta. Det blev mest gädda och aborre, men ål förekom också på meny. På så sätt hjälpte vi till med mathållningen som inte var så fet, men i ärlighetens namn kom mesta fisken från dessa alerta fiskaregummor vid Fiskbron!

Man tänker ibland på vad det fanns för utbud vad det gällde nöjen och andra fritidsaktiviteter. Ja, någon fritid fanns inte i större utsträckning, man arbetade även halva lördagarna. Resten av dagen skulle det sägas och huggas ved. Till och med söndagarna togs i anspråk för detta ändamål. Blev det en stund över träffades man och tog några "nubbar" under gemytliga former. Hade man tid på söndagen var man på plats på "Sjötomten" och beskådade kappseglingen vid Saltö Utkik, ett mycket trevligt nöje.

På vintern idkade min far en hobby som bestod av lövsågsarbete, där han tillverkade olika föremål av cigarrlådor.

Man hade också radion, då i skepnad av en rörkonstruktion, som innebar att man fick slå på den en kvart innan för att den skulle bli varm.

Men vad hade vi barn i nöjesväg? Ja det var inte mycket men vi hade heller inga stora krav, det var som sagt "krig" som gällde, i synnerhet efter söndagarnas matinéföreställningar på biograferna. Det var då indianfilmer typ Hopalong Cassidy, som inspirerade oss. Banala filmer, rena söndags-skolan mot dagens rysare.

Nåja, får väl avsluta dessa minnesanteckningar med att säga att vi på Gamla Fängelset hade en underbar uppväxt, många är borta, en del ute i förskingringen, men jag vet att det finns några kvar som blivit Karlskrona trogna. (Liksom undertecknad).

Gamla Fängelset (som för övrigt hette Göta Lejon) finns ej kvar, huset är rivet, tomten införlivad med varvet, men minnena finns kvar...

Seglande fartyg inne i handelshamnen. Segel i eftermiddagssol gav en minnesbild fylld av skönhet och stämning. Folk, liv och rörelse över generationsgränserna. Sail 2000 – vårt vackra Karlskrona av i dag, i festklädsel.

Foton (även sista sidan) o text: Sten A Petersson.

Det hände i Karlskrona!

av Sten A. Petersson

40-talet just efter kriget. Nostalgiska minnesbilder dyker upp, landet byggdes upp efter de fattiga åren. Som skolgrabb minns man bl.a. de stora pappersinsamlingarna och årets höjdpunkt, näst efter lövmarknaden, karnevalståget på Barnens Dag!

Här genomfördes olika organisationer ett uppskattat arrangemang som karlskronas befolkning gick "man ur huse" för att uppleva.

Gatorna från "Sparre", där tåget startade, kantades av förväntansfulla, entusiastiskt jublande åskådare.

Karlskrona hade allt något av "storstadsatmosfär" över sig på den tiden.

Nedanstående bild visar typiskt efterkrigskarnevalsmotiv, med en fredssymbol, frihetsgudinnan omgiven av sina tärnor, på "kanonvagnen".

Detta var festtågets första inslag efter förridare till häst. I folkmängden ses åtskilliga skolungdomar med sina tidstypiska skärmössor.

Denna och bilden på nästa sida har tagits av Greta Lundgren som drev Hasselblads fotoaffär.

Greta Lundgren var en hängiven medlem i vår förening, som skänkt oss flera filmer. Bl.a. "Skolfilmen" på 16 mm.

Personligen kände jag henne mest som "Luntans" moster. "Luntan", Helena Lundgren, sedan många år gift med kände tidningsmannen Ernst Klein, och jag, var goda vänner under skoltiden. Vi avvek också lite i personligheten från andra ungdomar, långt före det Punkare och Hip-Hoppare påfunnits. Helena brukade ha en röd och en grön strumpa och själv gick jag gärna i svart "piratenbasker".

Mitt allra finaste minne av henne är från då vi gick i LI4, "första ringen" i gymnasiet, och jag var hennes kavaljer på gymnasistbalen.

Det var högtidligt värre med smoking och långklänning och pappa hade lånat en bil för att köra oss.

En annan historia men ett oförglömligt minne, liksom barndomens karnevalståg, som hennes moster här förevigat åt oss.

Sten är en blygsam person – på gränsen till självutplånande – och vill inte framhäva sig själv. Trots det har jag "tvingat" honom att fylla tomma ytor i Kaulskroniten med egna teckningar och foton. Eftersom han är så väldigt snäll har han gjort mig till viljes även när jag bett om lite mer personliga betraktelser som i artikeln ovan.

Kaulskronitens redaktör och grundare är en mer komplex person än vad många känner till. Förutom sin känsla för – och kunskap om – hembygden är han en globetrotter som verkar ha varit "överallt". Bl.a. har han vistats i ett buddhistiskt djungelkloster i Thailand.

Trots skillnader i ålder och "tidspassning" har vi alltid kommit bra överens. Stens personlighet består av en stor portion humor med några nypor bohem, några nypor levnadskonstnär och en näve bred allmänbildning.

Vi har alltid mycket att prata om. Med Stens livsferenhet och intressen (som litteratur och musik – klassisk såväl som 40-tals swing – eller konst) tar ämnena aldrig slut. Sten har studerat konsthistoria i Lund och även haft målningar med på flera uppmärksammade utställningar.

Det finns mycket mer att berätta om Sten, men det är förbehållet hans vänner. Jag är tacksam att räknas till dem.

Mats Mårtensson.

Höstens program 2000.

Sommaren är snart slut och det är dags för programkommittén att hälsa våra medlemmar välkomna till höstens program 2000.

Måndag 11 september kl. 19.00

Startades studiegruppen i ämnet "Kaulskronitiska".

Cirkeln har anordnats på begäran av flera föreningsmedlemmar och pågår hela hösten.

Tag chansen lära ditt eget hembygdsområde. Anmälan per telefon 101 90 eller 101 91 onsdagar 17–19.00 då exp. är bemannad.

Studieledare Ingrid Yllenius. Kostnad 120:-

Plats föreningslokalen Alamedan 11.

Tisdag 19 september

Beredskapstiden 1939–45.

Har du kunskap om livet i Karlskrona då?

Samtal- och berättarkväll med museiintendent Mickael Helgesson kl. 18.00 i föreningslokalen.

Onsdagen den 27 september kl. 19.00

Filmkväll då vi tittar på några av föreningens gamla omtyckta filmer.

Plats:Föreningslokalen.

Kaffe och kaka 10:-

Onsdagen 11 och torsdagen 12 oktober, kl.19.00

Anders Abrahamsson gästar oss och visar bildspel.

Plats: Föreningslokalen

Kaffe och kaka 10:-

Torsdagen 16 november kl.19.00 "Trubadurafton"

Föreningen Gamla Carlskrona gästas av för alla Karlskronabor välkände trubaduren Lars Jerrhag. Kaffe serveras

Entré 30:- för medlem och 40:- för icke medlem.

Extra meddelande!

3 december, första advent, kommer vi ha den stora äran att få premiärsälja boken med 20 års reveljkort och dikter. Samlingen presenteras av författaren Bert Svanstein och konstnären Sven-Olof Bergström.

Första advent kommer vi också att sälja vår nya årsbok 2000, skriven av Ernst Alvik och om hans liv och gärning.

Enligt gammal tradition bjuder vi naturligtvis på glögg och pepparkakor.

KARL HAKANSSON

LÅGHANSGATAN 24
371 38 KARLSKRONA

B
PORTO-
BETALT

